

Marie Hjelmer foredrag på fællesmødet om kvinder og politik

Taler

Fanny Marie Anette Hjelmer
Politiker og
kvindesagsforkæmper

Kvinder og Politik.

Det Emne, man har bedt mig tale om her i Dag: Kvinder og Politik, er baade af mig selv og andre blevet behandlet Snese af Gange i Foredrag. Det er derfor overmaade svært, for ikke at sige umuligt, at fremføre nye Synspunkter. Det kan virkelig ogsaa med Rette siges, at det er svært at tale for en Forsamling som denne, der for Størsteparten bestaar af de mest fremragende, kvindesagkyndige Kvinder i Landet. Overfor en saadan Forsamling bliver man uvilkaarlig lille. — Vor Sag er gennemdebatteret, og det føles virkelig som noget af en Begivenhed, som et frisk Pust, naar man hører et Foredrag, som det jeg og en hel Del af de sjællandske Delegerede hørte for kort Tid siden af Fru Julie Arenholt. Her var endelig en Gang noget nyt. Fru Arenholts Foredrag var en kort Gengivelse af en Bog, hun havde læst i Sommer. Den var et Studium over Mænd og kvinders gensidige Forhold i den fjerne Oldtid i nogle langt herfra liggende Egne: Ægypten, Kamschatka, Thibet m. m. Disse historiske Studier viste den interessante Kendsgerning, at i hine Lande havde til visse Tider Mænd, til andre Tider Kvinder været de herskende, og at mærkværdig nok de samme Egenskaber og Karaktertræk havde vist sig og gjort sig gældende hos i Mænd og kvinder, eftersom de var de undertrykte eller de herskende. I de Tider, hvor Kvinderne havde hersket, gjorde samme Forhold og samme Lovregler sig gældende til deres Fordel, som omvendt, naar Mændene var de herskende. Slutningen heraf maatte være, at Mand og Kvinder ikke oprindeligt har sin Karakter og sine Tilbøjeligheder naturbestemt, men at disse veksler og er afhængige af Levekaarene. — Af denne noget farlige Teori eller kendsgerning, hvad man nu vil kalde det, drog Fru A. ganske rigtig den Moral, at vi Kvinder, nu da vi er i Opgangsperioden, maa standse ved det rette Punkt, ikke tragte efter Herskerstillingen, men holde fast paa Ligeberettigelsesstandpunktet. Heri kan

jeg nok give Fru A. fuldkommen Ret. Forøvrigt giver det omtalte Foredrag Stof til Eftertanke, og nogle af de Tanker, det har bragt frem hos mig, vil jeg gerne dvæle lidt ved her.

De Betragtninger, det har fremkaldt hos mig, faar mig trods alt, trods den Betydning, man maa tillægge de Forhold, hvorunder man lever, til at mene, at Kvindens Tilbøjeligheder, Anlæg og Natur er bestemt paa en ganske særlig Maade. Hendes Moderinstikt er det afgørende.

Det falder af sig selv, at man til en vis Grad er afvæbnet, naar man staar foran historiske Kendsgerninger.

Man staar her overfor noget haandfast, noget positivt virkeligt, som man paa Forhaand er tilbøjelig til at bøje sig for. Dog kun til en vis Grad. At bygge Nutidsteorier op paa Historiens Grundvold er farligt, og arbejder man sig fast i den Tro, at Historien maa gentage sig, at det, som man igennem Aarhundreder har set atter og atter ske, f. Eks. Krig, det maa til evig Tid fortsætte paa samme Maade, ja saa hæmmer man rigtignok paa den allerfarligste Maade Udviklingen og Fremskridtsbestræbelserne.

Den Kendsgerning, som synes at skulle fremgaa af den Bog, Fru Arenholt gengav os, nemlig at Mand og kvinde ikke er født med en bestemt mandlig og kvindelig Natur (her tales ikke, selvfølgelig om det rent kønslige), er der hos mig, rent følelsesmæssigt, noget der protesterer imod.

Jeg føler i mig selv, og jeg ser det rundt om mig, et ganske bestemt Instinkt hos Kvinden, en Grundtone i hendes Natur, det er det moderlige, det er Træk, Instinkter, der er afhængige af og uløselig er samhörige med den Maade, hvorpaa hun er kønsbestemt, altsaa i dybeste Forstand noget, der er naturligt for hende.

Netop dette har man jo fra Kvindesagens Modstanderes Side fremført som afgørende Grund for at nægte Kvinden Del og Ret i det offentlige Liv. »Hun havde at røgte sit Moderkald og lade Manden om alt det udenfor Hjemmet«. Alle vi, som har haft med Kvindesagen at gøre, vi hævder, at før Kvinden, Moderen, faar Lov at være med ogsaa udenfor Hjemmet, naes ikke Maalet, faar vi ikke Samfundet forbedret.

Mand og kvinde Haand i Haand, hjemme ved Arnen, ude i Samfundet, Mands Forstand og Kvindehjerte, de to Faktorer, der ikke kan und være hinanden. Ikke saadan at forstaa, at Manden ikke har Hjerte og Kvinden ikke forstand, men vel nok saadan, at hos Kvinden taler *Hjertet først*, hos Manden sidst. Fællesskabet er derfor nødvendigt.

Det falder af sig selv, at Kvinden, alene i Betragtning af, at hun er et Individ, et Menneske, bør have de samme Rettigheder og Forpligtelser i Samfundet som Manden. Jeg tør derfor ikke, for ikke at blive misforstaaet, sige, at *det moderlige Instinkt* er Kvindens Adkomst til Arbejdet i det offentlige Liv, men jeg tør derimod hævde, at det er *hendes bedste Indsats*.

Er det nødvendigt, mon, at betone, at vi her taler om Kvinden i Almindelighed med Moderinstinktet, ikke særlig om den der i bogstavelig Forstand er Moder. Jeg mindes dog en Gang, at man i en By, hvor jeg boede, ved et Borgernøde, hvor man skulde opstille Kandidater til hjælpe-kassen, fra visse Sider bestemt nægtede at opstille en ugift Kvinde, iøvrigt ganske særlig kvalificeret, med den Begrundelse, at hun, da hun var ugift, ikke var egnet til at varetage Hjemmenes og Børnenes Interesser.

Jeg følte dette som en sviende Uretfærdighed. og har altid maattet opponere, naar man har villet frakende en kvinde, som ikke har haft den Lykke selv at faa Børn, Moderinstinkt og Moderfølelse. Det er *rigtigt* at hævde, at ugifte Kvinder kan være fuldt saa kvalificerede til netop ind i det offentlige Liv at bringe det moderlige som den, der i Virkeligheden er Moder.

Dansk Kvindesamfund har haft den Lykke at blive ledet gennem Aarene paa en saadan Maade. at den ægte kvindelige, moderlige Tone altid har været den, der stærkt har lydt og stærkest har gjort sig gældende.

Vi kan være overbevist om, at havde ikke dette været Tilfældet, saa havde denne Organisation ikke vundet Mændenes Agtelse i den Grad, som det' nu er Tilfældet, eller været Kvinderne til den Lykke og Gavn, som den har.

Det er min Overbevisning, at i samme Grad Kvinderne mister deres kvindelige Særpræg, baade i det ydre og det indre, i samme Grad taber de Fodfæste i det offentlige Liv, og i samme Grad de forstaar at opretholde og bevare deres moderlige Kvindelighed i en blid og kvindelig ydre Form, vinder de Styrke og

befæster de deres Stilling udadtil.

Det er ikke svært teoretisk at vinde Indpas for den Tanke, at Kvinden bør være repræsenteret i Rigsdagen, netop for at bringe det særlig moderlige Instinkt derind. Men Praxis og Teori er jo som bekendt to Ting. Og for at dvæle lidt ved Forholdene her hos os, saa kan vi jo ikke nægte, at efter at Mændene den første Gang i 1918 forholdsvis anstrengte sig noget for at bringe Kvinder ind i Rigsdagen, har de nu ved de sidste Valg standset deres Anstrengelser i denne Retning og synes at mene, at nu er Kvinderne kommet saa vidt, at de kan selv. Nu maa de tage Sagen i deres egen Haand.

Desværre viser det sig, at de *kan* ikke selv, og som Følge deraf er vi i det sørgelige Tilfælde at maatte beklage, at det nu tilendebragte Folketingsvalg ikke bragte os nogensomhelst kvindelig Forøgelse i Rigsdagen. Og dette vil ikke lykkes, saalange vi ikke kan faa Kvinderne i stort Tal til at melde sig ind i de politiske Organisationer, hvor Afgørelsen af Kandidatopstillingen ligger. Det er paa Generalforsamlingen, hvortil kun de organiserede Medlemmer har Adgang, at Kvinderne maa møde frem og fremsatte deres Krav om Kvindenavne paa Listen Kvinderne kunde selvfølgelig paa en anden Maade fremkomme med deres Fordringer, nemlig gennem bestemte politiske Kvindeorganisationer. Saavidt mig bekendt har vi herhjemme kun to saadanne, nemlig »Konservative Kvinders Vælgerforening« og »Socialdemokratisk Kvindeforening«, og kun i København. Jeg har lige nu gjort mig bekendt med en meget omfattende og fast tømret Kvindeorganisation i Sverige. Det er »Frisinnade Kvinnors Riksförbunds«, ved hvis Landsmøde jeg havde den Ære at holde et Foredrag.

Fra alle Sveriges Len, fra Nord og Syd var radikale Kvinder drøfte politiske Spørgsmaal, saasom Afrustningsstævnet sammen for at spørgsmaalet, Jordspørgsmaalet, ArbejdsløshedsForsikring o. s. v., og sidst men ikke mindst de forestaaende politiske Valg og Opstillingen Kvinder hertil. Fra hvert Len redegjordes for af Stillingen og Kvindernes Muligheder, og i hvert Len gøres der et maalbevidst Arbejde for at bringe kvindelige Kandidater frem.

Om der nu kommer et Resultat derudaf, vil den nærmeste Fremtid vise, men een Ting kan jeg anse for givet, det er, at en Organisation som den her omtalte svenske i ganske særlig Grad tjener som politisk Oplysningsredskab for Kvinder. Men jeg vender tilbage til vore egne hjemlige forhold, og jeg synes da det ligger ganske nær, at jeg retter en Appel ved denne Lejlighed til de tilstedeværende

Kvinder om at være virksomme ved de forestaaende kommunale Valg. Det er ikke for tidligt nu ved Efteraarets Begyndelse og Vinterens Indtræden at forberede de Valg der skal finde Sted til Foraaret. Det kan ikke nytte at begynde Valgforberedelserne en Maaned eller to før Valget. I god Tid maa man finde de Kvinder frem, man kan tænke sig at opstille, bearbejde dem til at give deres Samtykke og oparbejde en Stemning for dem. Men atter her maa jeg pege paa Nødvendigheden af, at Kvinderne indmelder sig i de politiske Organisationer og som Medlemmer møder frem ved Generalforsamlingerne. De maa se at faa Mod hertil, thi jeg kan ellers forsikre, at det ender med, at Kvinderne glider helt ud af den kommunale Administration.

Det *maa* ikke ske.

Jeg griber enhver Lejlighed, og altsaa ikke mindst denne, til saa stærkt jeg kan at lægge Kvinderne paa Sinde Betydningen af at gøre et Arbejde for at vore Kønsfæller til Foraaret kan blive godt repræsenterede i Kommunalraadene. Den Tilbagegang, der viste sig ved sidste Valg, *er en Skamplet* for os.

Jeg kunde fristes til at bruge stærke Ord for at betegne den Ligegyldighed, som vore Kvinder, ikke mindst de paa Landet, udviser. Jeg er sikker paa, der sidder mange dygtige Kvinder, som kunde gøre en betydningsfuld Indsats i det kommunale Arbejde. Jeg bebrejder dem, at de holder sig tilbage og svigter deres Pligt som Samfundsborgere, ligegyldig hvad Undskyldning de nu fremfører. Jeg vover at sige, at de allerfleste af disse Undskyldninger gælder til Wandsbeck. De kan slet ikke tages for gode Varer.

Mange hævder, at de slet ikke har Evner til at bestride det kommunale Arbejde; men maa jeg spørge, hvem kender egentlig sine egne Evner, før de er blevet sat paa Prøve. Hvis Deres Medborgere ønsker at opstille Dem og kan vise Dem den store Tillid, saa er der sikkert ingen Grund til at afslaa, fordi man ikke selv tror sig værdig. Hvem gør det?

Jeg tænker alle vi, som man har vist den Tillid at sætte ind i det offentlige Liv, er gaaet til det i Ydmyghed og med Ængstelse for ikke at kunne svare til de Forventninger, man satte til os. Og disse Forventninger kan jo ogsaa skuffes. *Dog eet* er sikkert, at med en god Vilje kan man komme langt, og sikkert er det ogsaa, at man vokser under Arbejdet. Hver Anstrengelse, man gør, betyder Udvikling, positive Kundskaber erhverver man sig, Kendskab til Mennesker og

derigennem Kærlighed til Mennesker.

Naar jeg gerne saa stærkt vil betone Vigtigheden af at faa Kvinder ind i kommuneraadene, er det jo til syvende og sidst fordi jeg kalder paa Moderens Indsats. Moderens Haand og hendes Forstaaelse tiltrænges ved Fattigvæsenets Forvaltning, ved Omsorgen for de gamle og i Børneforsorgen. — I Værgeraadene og i Børnetilsynsraadene er det Hjemmenes Tarv, der skal røgtes. Her tiltrænges Moderens vaagne Øje og kærlige, forstandige men stundom faste Haand.

Jeg har hørt Mænd udtale Frygt for, Formodning om, at Kvinder ved Tilsyn med Hjemmene skulde vise en utaalelig Smaalighed, der vilde komme til at virke irriterende. Det maa man naturligvis stærkt advare imod. Det er klart, at man her maa gaa frem med Takt og Forsigtighed og først og fremmest maa være besjælet af den Kærlighed til Mennesker, til de smaa i Samfundet, som bør være Drivfjederen for os.

Og denne samme Følelse, som jeg i dette Foredrag, i denne sammenhæng, vil kalde Moderfølelsen, den maa i Skolen være Sjælen i Kvindens Indsats. Skolen trænger til Fornyelse. Herom er vistnok alle enige, og det er ikke alene her i vort Land, men det er Verden over, man taler om, at man trænger ikke alene til et nyt System, men ogsaa til en ny Aand.

Naar det 20. Aarhundrede maa stemples som en materialistisk, i aandelig Henseende tør og gold Tid, saa maa vel baade Hjem og Skole tage sin Del af Ansvaret herfor. Hjemmene har tabt sit Tag i Børnene og Ungdommen, og Skolen *maa* have svigtet eller misrøgtet sin Opgave. I den Konkurrencens Tid vi lever i, hvor der synes at være plads til for faa, er det som om Skolen har set, man kan næsten sige, sin eneste Opgave i at terpe Børnene frem til de bedste Eksaminer. Vi *maa* se at komme bort fra, at Maalet for Skoleundervisningen er at opnaa det størst mulige Antal Points ved Aarsprøven.

Vi maa hos vore kvindelige Lærere faa kaldt den Moderfølelse frem, som forstaar at Barnet er et altfor kostbart Instrument til *kun* at bruges som et Oplagsrum for et stort Kvantum positive Kundskaber.

Mødrene og Lærerinderne maa i Barnesjælen saa Frø, der kan skabe Mennesker af dem.

Det er ikke en materialistisk Livsopfattelse, der skaber de værdifuldeste Mennesker, men den Opfattelse der i selve Livet ser noget helligt. I Barnet maa vi se det hellige, saa det, der mest maa ligge os paa Sinde, er hos det at faa udviklet det aandelige Liv, hvorved jeg naturligvis ikke alene forstaar det kristelige, thi dette alene er altfor snævert, men det i bedste Forstand dybt menneskelige.

Jeg skal nu slutte disse Bemærkninger med en sidste Appel til Kvinderne: om at sætte ind paa det allervigtigste Punkt af alle, nemlig i et positivt og maalbevidst Arbejde for Fredstanken. Maaske jeg hellere skulde udtrykke mig skarpere og sige: Gør et Arbejde for Afskaffelsen af Krig. Det *skal* Kvinden gøre i Kraft af sit Moderinstinkt. Al Kommentar skulde egentlig synes overflødig. *Hvem er nærmest til at værne Livet end Kvinden, som giver Livet.* Og alligevel kan man se hende fornægte sin Natur. Vi har under Verdenskrigens Forløb set Tusinder og atter Tusinder af Kvinder uden Knurren aflevere deres Sønner og Mænd i Krigsgudens Favn. Det har været gammel Tids Skik at prise en saadan Handlemaade som Heroisme. Man kaldte det stort at ofre sine Børn paa Fædrelandets Alter. *En ny Tid* ser anderledes paa det. Det er en Rest af Hedenskabets Offerlyst, det er at svigte sit Moderinstinkt. Hvis Mødre i alle Verdens Lande havde rejst sig mod Krigen, saa var den maaske ikke blevet til noget. Den blev forfærdeligere end nogen havde kunnet ane. Lad os dog nu forstaa vor Pligt og rejse os i Kamp og Harme mod nye Krigsforberedelser. Det kan gøres paa saa mange Maader. Skab i Barnet en Fredsaand, Had til Krig og en saadan Respekt for andre Mennesker, at Udslettelse og Ødelæggelse af dem føles som umuligt, forbryderisk under enhver Form. Lad os paavirke vore Omgivelser, hjælpe til, at en højst nødvendig Omvurdering af Livsværdierne kan foregaa, sprede Oplysning om alt det, *der rent forstandsmæssig* taler for, at Krig bringes ud af Verden. Lad os vise Børnene og Ungdommen og pege paa overfor alle dem, der kommer i Berøring med os, at den ny Tid har frembragt et Redskab, der kan bruges til at afværge Krigen: Folkenes Forbund og Voldgiftsdomstolen.

Maatte enhver af os forstaa vort Ansvar, maatte vi alle forstaa at lytte til vort Moderinstinkt.

Saa skal vi sejre!

Kilde

Kvinden og Samfundet. Nr. 14. 1924.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/marie-hjelmer-foredrag-holdt-paa-faellesmoedet-om-1924>